

pellenger prangus
pálca palica
utóga ulica.

tellemes
kuvan jölv.

leg-gel
nap-pal
Ej-jel.

latoz lano.

legfi.

gramoly Pifruval.
major magyarifok.

2.
Dabul a hablya hung. qd a habon.

maffine } contra Kefegi.
füsti.

vigasság vel vigafag?

üzmarás mrár.

repdes - el - des
nerst - el.

Wain Vinum
Vinum Ovos

Polgar Buzor

Meser. Miistov

dajka a dojit. fejni.

benefacio
ahenobarba.
Carrifex
Ponifex.

ORTHOGRAPHIA

jegyzések.

Minnji!

~~Fi-um, Fi-ud, Fi-ja.~~

Fi-m, Fi-d, Fi-ja.

Fi-m, ~~Fi-d~~ Fi-d, Fi-ja.

Fi-am, Fi-ad, Fi-ja

ergo non Fijam, Fijad, neque Fia
sed Fiam, Fiad, Fija.

Kolop, a Chlop.

Kalapács a Klopfen.

Hohés a Hauer,

Karincy Ferencnek Orthografiai Állatásai.

Alapállatások.

- §. 1. Egy ferencsés salálmány az emberi beszéd hangjainak képet adott; s ezeket a hangok képeit betűknek, festésüket pedig írásnak hívjuk.
- §. 2. A betűk egyetemesen két szervre hatnak; formájok által ugyan a szemre, a benne némán hang lappangó hangokat által pedig a fültre. A hangzás cél; a forma efföz.
- §. 3. az a Mesterfég, melly a betűket ismerni, s hangzatos, hat (arár külön, arár együtt álljanak,) eltalálni tanítja, Betűismeretnek és Olvasásnak; — a melly festeni, az az ismerhetőleg, jól érteseni is, leírni tanítja, Görög nevezetül Kaligrافیának; — a melly végre arra vezér, hogy vélek az érkel, mes hangzatosnak leírásában mireppen kelles, sél elni, Orthografiának nevezetik.
- §. 4. Ezen három felosztás perint három képre szakad elmélkedésem.

1. Rész.

A betűismeretről.

- §. 5. Azok a betűk, a mellyekkel Nemzetiünk él, éppen azok a mellyekkel Róma után Európában nevezetesebb és nagyobb része él. Nyilván mutatja ezt formái, és nagyobb része él. Nyilván mutatja ezt formái, jól, ha szintén összehasonlítja egynel vagy kéttől hangzását a Magyar ajak elváltoztatta is.
- 22

5. 6. A' meennyibem az emberiség febb formájú betűke nem
mutathat ezedet, méltán övendketint, hogy atyáink
a magyar nyelvű betűktől /: ha tudnillik az ezedről való
rege nem büszkélkedő élttemény /: elállottak és az Európai
iadet elfogadták. Mind azért a' dolognak egy nagy
alkalmatlansága nagyon; egy répről az Európai alfa-
betumban van több betű, mint az emberi ajakban
hang: más répről a' Magyar Nyelven van több
hangot, mint az Európai Alfabetumban betű.

Scholion.

3

ELSŐ RAJZOLATAI

A' MAGYAR ORTHOGRAPHIAÉNAK.

I. RÉSZ.

A' BETŰKRŐK.

Az a' betű, mellyel a' Magyarok most élnek, éppen az, a' mellyel Róma után Európában nevezetesebb és nagyobb része él. Nyilván mutatja ezt formájáról, ha hirtelen fögüldöz egynel vagy kétfővel hangzását a' Magyar ajak elváltoztatta is.

Ez a' magyarai is lett Európai Alphabetum hufonhat hítlöm, bösz formájú betűből áll; úgy mint 1.) a. — 2.) b. — 3.) c. — 4.) d. — 5.) e. — 6.) f. — 7.) g. — 8.) h. — 9.) i. — 10.) k. — 11.) l. — 12.) m. — 13.) n. — 14.) o. — 15.) p. — 16.) q. — 17.) r. — 18.) s. — 19.) t. — 20.) u. — 21.) x. — 22.) y. — 23.) z. — 24.) j. — 25.) v. — 26.) w. — Formájokról miatt ezeket eggyes betűknek nevezem; Littere simplices; mert vannak kettős betűk is, a' mint azt alábbatt fogjuk látni.

I. CIKKEGY.

EGGYES BETŰK.

Az Eggyes Betűk között első helyet foglalt az A'; s a' magyarban ugyan azt a' hangot jegyzi, mellyet a' Deákban je gyeri mint: aranya, alapa.

Második a' B. Ennek is megegyezik magyar hangja a' Deák hangjával: Példa: Bab, bab, balbus.

Harmadik a' C. — Ez eránt meg hasonlított a' Gramatikussal. Az újabb Jókai csarnem ezépen leírásukról a' Magyar betűk párából; a' Régiel pedig ellenben vele három hangot jegyzetene meg. Jelentese ezénel a' C.

~~10.) i. hűvel eljött a' b' s' s' s'~~

p^{ot} a z betű fejedelme nélkül a főnév elején és kö-
 zepén azt a hangot, a mely c deák írásban hallatszik: cis,
citra, cicer. — Példákat erre a Tinöldi Sebessen Verseinek
 egy igen régi kiadásából hordok elő. Az a hang, a melyet
 a Mosaniak Verseinek írónak, Tinöldinak Fráter György
 nek haláláról írt versejében állhatatosan Cecinek
 van nyomtatva. / A nyomtatás helyén és sorszáma meg
 nem nevezhető, mert azon nyomtatványon, mely ke-
 zeim között vagyon, eleje és utója régen elhullott. / Így
 íródik azon Pémájában Tinöldinak, melyet ő Az Vég
Jemes Várban Lofonci Juannac haláláról írt, a Lo-
fonci név is harminctenc ízben Lofoncinak és másképen
 csak egyszer sem. / Így látom a Trini Mirtós Verseiben
 / Bécsben : / a cérnát, a citromot nem
~~sz-vel~~, hanem c-vel. — Így írták nevezetesen az én
 Atyáim, még pedig az is, a kinek az akkori időkhöz
 képest tanítványnak lehet nevezni, vezetés nevezet,
 sőtén ezen házadnak elejéig, Kazinci-nak*) ámbar
 voltak, a kinek azt cz-vel és y-nal is írták.

Verősi m. 2.
 z^{ot} Jelentette a c , (z nélkül a főnév végén
 állott, azt a hangot, a melyet most k-vel fejtünk.
 az én vélekedésem szerint azért kétségem oda, mivel
 illetlenül látható hogy a z végén hosszú nyelű be-
 tű álljon; mint a hogy némi láthatana illetlenül
 ha hosszú s-vel végeznék a főnév: kedves, más.
 Példa erre ismét Tinöldi.

» Sac chudac helye között hall halyatoc egy chudac
 » Mint el veptetőc az vég Jemes varat.

*) Lásd Orpheus. II. Kötet. a 145dik és 148dik lapokon.

30° Jelentette a' C. ha melléje h. vagy s. igen ritkán i.
 & néha salám megtevedésből z. is képezett azt a' hangot, mely
 lyet a' Mostaniak ts vel feregetnek megjegyyezni. Kálol a' char,
cial, czar annyira jelentett, mint csak; — a' Chyári annyira
 mint Csáky; — a' tanách, chek, chafár, annyira mint tanács,
csek, csáfár.

Igy a' Régiel. Az Ujabbar, elúnoán a' C. betű ögyelgésit,
 melly, a' mint látánk, majd tz hangot jelentett, majd k-át,
 majd ismét h-val, & a' t. cs-ét, a' Németelnek példájol fere-
 rint ezt ts vel kezdte el feregetni, úgy hogy végre a' C. betűt,
 kivéve a' Familiák & Helyfőgel vagy Tartományol nevezes
^{livél} seitt, más látni is alig lehetett. Dugonics Ur az, a' ts, a'
 a' mennyibe fordul, példában basz faggal ~~szent-viff~~ a' Régiel
^{melly 1788ben jelent meg, de} csellájában, ^{mellynel} előbeperdet 1788ban írta, és
 azután Arany Perceiben is, a' Mostaniak tz hangját
cz-vel, a' ts hangot pedig, ott a' hol a' feregetés ^{egyeb}
~~s. betűt a' t. nel tövébe nem vetette, cs vel fereget.~~
^{nem kívánt,}

~~Azgal~~
 azgal azgal hogy a' C. hang a' mostaniak tz hely betűjöl
 helyett Dugonics Ur után cz-nel írattassék, semmit sem nyertünk;
 mert nem kerül kevesebb fáradtságban cz-t írni, mint tz-t. De
 mi is ^{ta-stóttat} ~~vannal~~ beemünet ennek elfogadásától? Mire való a' C.
 mellé a' z betű, midőn azt a' hangot akarjuk megjegyyezni, melly
 a' Ciceró nevében hangzik? Nem tökéllerezen ki vagyon a' nyom-
 va Céciben és Lofonciban az, a' mellyel Dugonics Ur Gé,
czinél és Lofonczinél, egy örökös haladományos endemto
 Orthographusfund ^{pedig} Prof. Révay Miklós Ur, székeinel & fo,
fontzinál írta?

Egy ítelemben vagyon ez erám vélem két kedves Jónk,
 Kovács Ferenc Ur Pápán, és Hajdú Várofi Orvos Földi János
 Ur Hadhárom. Az Előbb, minereelőtte vele ez erám bötöttem,
 gondolkozott hámdérom felöl, & most más a' hevint él vele,
 a' C. vel, mint én élek; a' Másika pedig így adta ki érel,

met: " Ezt az is javasolhatja, hogy különben is jól körüljézelen
 " betű fog helyet irásunkban, & a Római Abécénel nálunk
 " igen jól toldalékja vagyunk. Világosan és nélkül eseleredni
 " Eleind, hogy az egyes C-et elvessék. Az únalomig van
 " a jól leközvetet betűnd; mi pedig a t-nel még ty. és ts.
 " fizarat csináltunk. Igen jó volna a Néper ismer hozzá
 " portani az egyes C-hez, & az a Régula hogy $\frac{1}{2}$ Magyar
 " ban mindenkor úgy olvasand, mint a' deában a' Cl, Ci,
 " eligazítand a' azzal élést. "

~~A magyar nyelv alata való Herdener és Leffingner~~

~~Mivel~~

örömmel völk

~~Végül azaz hogy mireket
 még Bécsben Herdener Paranythionjaival Leffing Mefivel
 Pelen pedig a' Wieland Diogenesével Nyomatatim eldölve
 nel~~

Versegi Ur ugyan azon éstelumben van velen a' C. felől
 a' mellyben én vagyok.

~~Versegi Ur a' régiel zfelén C jénel~~

Ide látszik hajlani Versegi Ferenc Ur is. Lásd Pro ludium
 in Institutiones Linguae Hung. Pesten 1793. pag. 32. és egy
 helyett azon Irásában, mellyet e' két kéndyel jegyzet-meg: Mi
 a' Poetis, és ki az igaz Poéta? Budán. 1793. De azt állítván
 hogy az illyetén újítás nem ~~független~~ egy privatus Grammat.
 kúrtól hanem egy egész Nemzetnek dolga, megmarad a'
 régi tz. mellett. Típkelen ez a' szemérem felénkfiget:
 de magam elrettenteni nem hagyom, mert tudom ~~az~~
 bizonyosan, hogy magán ennek elindzésébe a' be'követés
 zendő Ország Gyűléséde nem fog eszkedni, ~~és a' a' a' a' a'~~
 is, mert

Valljuk meg tehát hogy a' z. a' C. mellett midőn az
 újabbak tz. hangjai aranja jelenen, körüljézelen, egyes
 dül három haporis, és kapcsolalan farantágot olg, &
 állítjuk. viffa a' C. betűt azon jusaiba, mellyeről az igaz
 rágtalan & tudatlan fogás fordít meg.

A' D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, és P. betűk eránt nincs léte,
és. A' Dárda, Eper, Fa, Fagoc, ~~ha~~ Hukog, Inni, Káka, Lél,
Ma, Nap, Orozok, Pép éppen azokat a hangokat kívánják
magyarul, a' melyek a' ~~Deid~~ Római Dedi, Emere, Fas,
Jens, Herus, Ibi, Lens, Mel, Non, Oro, Pe Pelliben, és a'
görög eredetű Kalendában, vagy C-vel írott, de k-nak olva,
sott kandorban hallatják.

A' Q. jehol sem íródik Magyar szóban: de azéi Alfabetben,
~~csak~~ ~~mind~~ ~~ből~~ csakugyan nem vehetjük ki, mert a' Ma,
gyas Textusban előforduló deár, vagy egyéb idegen szó
az azzal élést kívánják. Oly idelenjézet ugyan fentem
gondolhat, a' mit má' Philozophus ne mondott volna, az
mondja a' Peldabepéd; én jól tudom hogy voltak a' hét
a' Cicerói Tízgerónat, a' Quintus, Quintianus, Quintus,
nak, Quintianusnak, a' Kerkes Kherkesignus istár,
mintha ugyan a' Magyar Jás hüzenéje megkeplő,
sitetett volna ezzel a' sem előt' richábban fogó be,
sürrrel, vagy mintha attól tarthatat volna hogy ha Qu
cerónat, Quintusnak, Kerkesnek írják, a' Magyar Qu
vafé el nem fogja éven betűket. Eljen csereg,
vél a' hiner sejfir; én Quintus Quintusnak, Kerkes
Kherkesnek im hüzenéjén.

A' R egyenként hangzik a' Róben és Rumoban.

A' S magyar textusban vastagon hangzik, mint Sebes; de a'
kül vérvyan: Serenus.

A' T és U egy mind Magyarul, mind deárul: Példa Tót és
út; — tótus, és utor.

A' Xre az illik, a' mi a' Q. betűről vagyon mondva.

A' Ynak a' Magyar igérben écsfélé ereje vagyon. Néha,
de csak a' familiár végén nevezéseinek végén i. gyanánt
véséid, mint: Csengery, Hunyady. — Másfor pedig
csak lányítás képen. Lásd alább a' gy, ly, ny, ty. betű
ket.

A' Z. úgy hangzik mint a' Prögöl' Z. je hangzott. Példa reá:
Luz, Zizanion.

A' J. az a' hangot jelenti, melly a' Deák Juvenisban fordul-elo.

A' V. ~~egy az jelenti~~ azt jegyzi, a' magyar igében, a' mit a' Di-
árban: Vivor, és Vanus. Vividus.

A' W. egészen egy a' Magyarok' V. jével; 3' úgy látszik hogy ez ennek
közéni jövéset a' ^{Magyarság} Gothiainak kösjönhetjük, eil ~~hát~~ ~~melly~~
a' V. betű alatt, a' ~~mostani Németek~~ ~~szókat~~, Fau hangot és
tetter. Ez Magyar igében nem fordul-elo sehol; 3' egyedül né-
melly ^{2 helyen} ~~familiák~~ ~~neveiben~~ ~~vagyon~~ ~~helyje~~. Gothiai Orthographia se-
rint ioni szórok neveiben vagyon helyje.

E' B. betűk között öt vagyon olyan, a' mellyeknek hangját, ~~hát~~
ha a' Rómiaiak ezeknek alarot nem adtak volna, két vagy
több betű segédelmével ki tenni lehetne. Imé itt vagyon
ezek:

1.) a' c. mellyet ~~az~~ ^{a'} ~~szó~~ ~~alatt~~

2.) a' q. mellyet a' ku —

3.) az x. mellyet az iksz

4.) az y. mellyet az i,

5.) a' W. mellyet a' v. tökéletesen lingom.

~~na~~ ~~az~~ ~~egyet~~ ~~éle~~ ~~javasolja~~ ~~a'~~ ~~könnyebb~~ ~~ség~~, ~~és~~ ~~a'~~ ~~helyes~~ ~~szó~~
~~hát~~, ~~a'~~ ~~mint~~

Ellentem

E' perint ez a' huszonnégy betű csak huszonegy egymás,
től különböző hangot fest; úgy mint: 1.) a. — 2.) b. — 3.) d.
4.) e. — 5.) f. — 6.) g. — 7.) h. — 8.) i. — 9.) k. — 10.) l. — 11.) m. —
12.) n. — 13.) o. — 14.) p. — 15.) r. — 16.) s. — 17.) t. — 18.) u. —
19.) z. — 20.) j. — 21.) v. —

200; mind pedig azért hogy semmi kétség az érteleme való ség
veffektől nem tarthatunk. ~~Offán ez nem ^{sem} ~~szóval nem~~ ~~szóval nem~~ ~~szóval nem~~~~
sem a Régiel irásában, ^{nem} ~~szóval nem~~ ~~szóval nem~~ ~~szóval nem~~ ~~szóval nem~~
által véltük költött új Plamentomi foglalatokban:

- old. 318. Egg' az fi, 2' az pent lilel vr isten azitt.
- 319. Mell'be gyara'k. Josef el mene, 3' el remete.
- 312. Itt az menn'or'zag ~~nagy~~ fo nag' sokhoz vigre hasonlik.
- 305. Bodogok el iöuetek, vesszetel el gonofol.
- 319. E's hog' az, att' akor terne, keferghener itt.

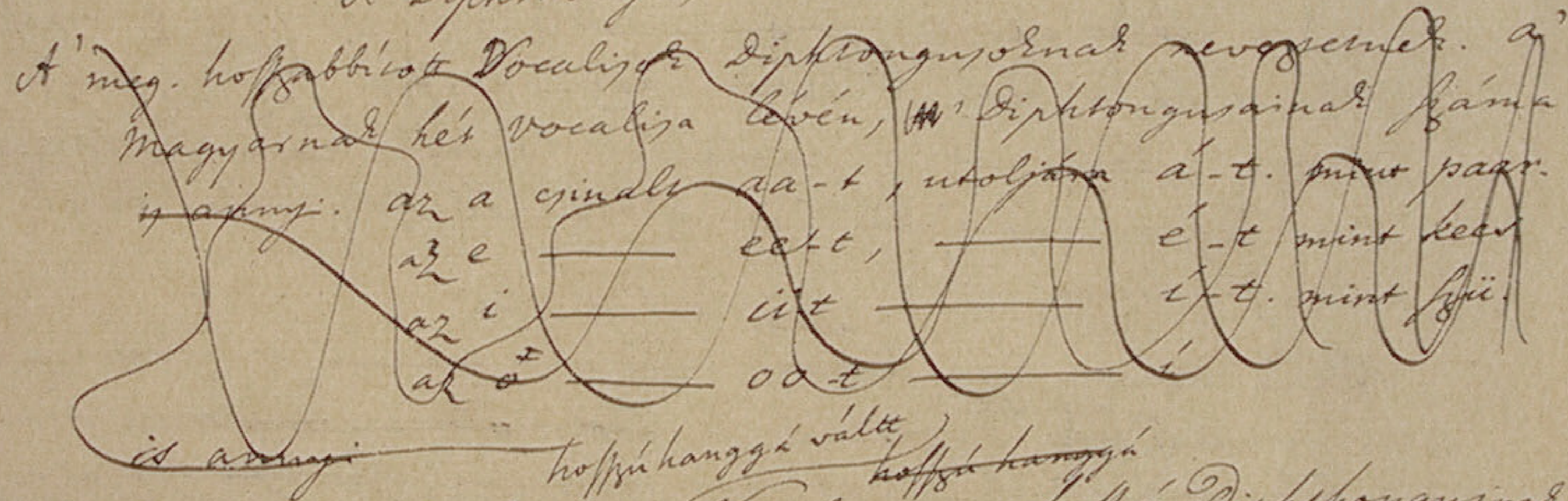
Egy az Emlékezünk Régielről. nel Irója is. Káld ugyan csak Réi
vált:

- old 276. Mynd eggjessel w dolgogbann.
- 277. az eggjer ezessel jelesb wala.
- ugyan ott 277. Eggk kewetheth walar thanak.
- 280. Stogy ylyen zowal neky zolnanak.

~~Az, a' bi az eggjet, melleget, mennyet, hof'ut és hattyú~~

III.

A' Diphthongusokról.

Ha két egyjivé olvastok, Vocalis egy hof'abb Diphthongusnak nevesselek, úgy a Magyarok a két Vocalis páma lévén két Diphthongusa vagyunk. ~~Mindehátté még az ére'ésed fel találattak, a' hof'abb vocalisok kétféle le-írás által fet, tette'ek-le.~~ Így íránd a Revai Régiégekben a v'p'dir oldalad ~~heeth~~ 2' d'ir és 3'dir sorában e' hó: két | septem | heeth. nel. a' 280 7'dir nel 12. sorában a' be - bee - nel, Így a' Loos Familia ~~neve~~ 288dirnel elfs sorában. Orzag Orzag. Ezt követte azután az ére'és | accents a' vocalisok felibe tett felvó vagy csak nem álló ére'és, a' melleget változainis nélkül állunk elind regolta. Mert a' Magyar mindenik Vocalisát öfve párosítja önmön magával.

Hem a' magyari hof'abbist Vocalisok Diphthongusoknál nevesselek. a' Magyarok két Vocalisá lévén, a' Diphthongusainak páma is azmag. az a epinalt aa-t, utoljára a-t. mint paar. az e eelt, e-t mint keev. az i iit, i-t mint spii. az o oot, o-t mint spii.

az a, e, i, o, és ü érteirént nincs kérdés; azokkal ~~egy~~
~~egyetlen~~ ~~egy~~ ~~változtatás~~ nélkül ~~elant~~ ~~regatta~~. Egyedül ~~akkor~~
hosszú ö és ü érteirént ~~van~~ ~~határozat~~ meg magokat érfézesed
szel jóind. ~~Eljöttén~~ Diphthongusornak gondolva ^{örök} ~~ez~~ először
eo-eu-val settél-ti. ~~É~~ azonnal lívül hogy ~~hosszú~~ független
faradlag, egyfajsmind hangzóság is, mert már ma látjuk hogy
eje ~~van~~ mindenütt rövid és nem hosszú hangzót jelentenek,
és így Diphthongusornak nem tarthatatnak.

Majd híntén e' fájád' érfépaig nem vala különbség a hosszú és
rövid ö és ü érféje Némellyek, mint Adami Mihály J. Ungr. sprach
lehre, Wien, 1700. / a rövid ö-t és ü-t egy felírta tett é-vel,
a hosszú pedig ét egymás mellette felvő ponttal jegyzett meg.
Máskor ~~az~~ ö á felül egy é á felül lévő kis e mellette
egy pont vonást adta; utójjára pedig (minden nyomtatás mű,
helyein bem az ö á ét pontos és egy vonásos o és u, állott
-fel. ~~Ez~~ Ennél lehetetlen volt sem rosszabbat, sem alkalmas
rustabbat valapostan ol. Rosszabbat ^{mind} az írásra ^{mind a nyomtatásra} az írást az írást
már így a lézner egy betű meg jegyzése miatt három rándítást kell
tenni, melly felül faradlagos és kedvetlen; (a nyomtatás ra, pedig
az írást, mert ha a betű ^{mind} a három vonást igen öfve hívítja, a
vonásos alig látan és hamas el lopna; ellenben ha pedig láthatosan
araja metfeni, így a felvő jel a betűnél szélesebbre terjed,
a betűt el rántja.

de Ezemből Emlérezem hogy ~~forgatta~~ ^{valamennyi} ~~mind~~ 4. rétben nyom
tatt munkát, ^{mellynel} az ö-kel és ü-kel volt nyomtatva, betűi
csak két vonásos válla meg jegyzve. Így így ha a hosszú
i ; mint i jótan hív / el lehet ^{azon} pont nélkül, az mellyet rövid
de visel miért ne lehetne. el a hosszú é é hosszú vonással
meg jegyzte hosszú hangzót ö és ü is / azon érfézes pont nél,
éül mellyet öt a rövid hangzóra jegyzd meg? Nyomtatott
műhelyekben ez eddig most fel nem találtam. Örülve láttam Tiszt.
Benedek József Ajtai Úrnak hogyam írta leveléből, hogy ez a
köz hásonra fületett Jérifi úgyan é szel a jeggyel írtta
meg jegyzni betűt; és örülök hogy miondhatom, hogy a más
feljebb említet é Barátni, Töldi és Kovács Úrnak, úgyan
így az ohajtja, a mit ⁱⁿ itt javasló.

2. nélkül) ha
Jelenette Ugor a' C. ~~mínd~~ a' főnél végénn ~~magyarosan~~
állott, a' ~~mínd~~ ~~z.~~ betű hangjár; az én vélekedésem szerint
azért tévesen oda, mivel illelennel látható, hogy a' fő végénn
hosszú nyelű betű álljon, mint a' hogy néhán láthatna illel,
lennel ha hosszú j-sel végezne e' fővel: kegyes, máj. Példá
erre ímés Jindóli:

» Loc chudac ~~ket~~ között halgaroe egy chudat
» Mint elneveztetie az veg Jemes varat. 3. a t.

Jelenette Ugor a' C. ha ~~utann~~ melléje h, vagy i. ~~tézetek~~, $\frac{1}{2}$ 3
igen ritkán még i, 3 talán meg-tévedésből z. is, ~~tézetek~~, azt a'
hangot, a' mellyen a' magyar Jról ~~ts.~~ vel peretnel meg-jegyezni.
Mint Jindóliában: ~~Chyaki / Csaki / Csák / Janách, Chek; Kringsibau~~
~~Chápar, Chuda, Chopost~~ ~~osztán is, és Jindóliában, Csak nagy~~
~~főperet, az az; Csak nagy főper 3. a t.~~

Mint Char, ciar, vagy crak / csak / Chyaki / Csák / Janách,
Chek, Chápar, Chuda, Chopost.

Az újabbal között Dugonics U. az, a' ~~z.~~ ^{az arany percedben} ~~Macsláji Julian,~~
~~vájában~~ a' ~~csét~~ és ~~csét~~ állhason új példával elő-vette,
holott másod ezert más csar ~~német nyelvű~~ familiál neveikert tarz,
tottár-meg, mint: Forgács, Bercsenyi, Károcsy, ^{Orsz.} Barcsay. —
De mire való a' C. mellé a' z. ~~mínd~~ azt a' hangot araszint
ki jegyezni a' melly a' Ciceróban hangzik? Nem törléscseper
ki van e' nyomra Céceiben és Lofonciban az ~~W. is~~ a' melly
lyet Dugonics U. Gréceinél és Lofonczinál, ~~másod pedig~~
~~Gréceinél~~ 3. ~~egy örökös haládatörágor indemlő~~ Or.
thograplusund pedig, Révay Miklós U., Gréceinél
3. Lofonczinál írta? Lehet e' azt reméngteni hogy ~~az~~
a' ~~Magyarra~~ is lett ~~Caropa~~ Alphabetsből a' Napnyí,
gvi Nemzeletől kölcsönözte Alphabetsből a' C.-ét ki se
perhetjül? Lehet e' azt mint ^{az} ~~alább~~ elő fordító L. X. Y. és
W. is, valakinek ^{önmön} ~~Kára~~ nélkül nem ismérni? 3. mire való
ez a' ~~fürdőrelen~~ ~~söt~~ neveléses ^{talajdonfaj} ~~előtörő~~ keresése ott, a'
hol a' ~~betű~~ mindenül betű alakja az e' ~~alija~~ reanél,
hogy nem a' miénk? Az én tanájom az volna hogy valaha
bawodjunt ~~id.~~ ~~elődink~~ böls példájának tövecsése, 3. el.

De ~~van~~ a Magyarban a g-nek három különböző hangja
vagyon, melyből a Római ~~egy~~ nyelv csak az eggyire láttak is,
méri; úgy mint a g, a gy, és a gygy vagy ggy. A két ~~első~~
utóbb nem mindegy írodott eggy formán. A' Bodik háza végével
E-jöte könyve a' g. ^{felébe} ~~mellette~~ eggy apostrophet ^{forma jelle} ~~je~~ tettel, ^{talán} ~~nyelvünk~~
a' ki ugratott y-nnal vagy bár inkább j-nek meg-jegyzésére,
mellyet a' Római által előnyjessé tett régi Irod' töredéreiből
E-ri láthat; például: ~~eg' az az~~ eggy.

Egy' az fi

Egy' az fi, 's az hent ~~is~~ lilet xx isten azist.

Totra tarant Christus, n'luann meg mongg'a halalat.

Ezermé példáját a' ggy-benn és ~~gy~~-benn annyival ~~inább~~ inkább
lehet követnünk, minthogy az ^{ly-benn} ~~ny~~-benn és ~~ty~~-benn ugyan ez
látnak e' háza eleje óta gyakorolhatni, 's a' Rómaiékat ~~előz~~ ~~te~~
gygy, tyty, nyty, ~~tyty~~ ~~gygy~~ és ~~ty~~ ~~tyty~~ ~~kapontalan~~ ~~faradlag~~
~~benn~~ ~~eserültek~~. ha nem or nélkül íródna is, de csak ugyan
szűrszerűen faradlagban eserülnek.

hangokkal hangokkal

A' h, i, k, l, m, n, o, p, betűk ismét egyenlően ~~mondattal~~ ~~is~~
a' Magyar ~~aján~~ és deár ajakbann, mint: hukog, irigy, kára, lel,
ma, nap, ~~pep~~ ormó, pép és heri, inire, ~~gaktat~~, caudo, leo, mel,
non, oro, piper. 's ezek eránt ismét minden feni kérdés.

A' 2. Magyar hóban sehol sem íródik, de azért alphabetumainból
csak ugyan nem ~~hang~~ vethetjük-ki, mert a' Magyar Textusban
elő forduló deár vagy ~~egyéb~~ idegen ~~szó~~ az ezzel élést kíván,
jád. Olly ívetlenéget ugyan feni sem gondolhat, a' mit más Philo.
sophus ne mondott volna, azt mondja a' Peldabefed; 's én jól tud
dom, hogy voltár a' kiki a' Cicerót Litzeronál, a' Quintus 's
Quintianát Quintusnál 's Quintianának a' Kerxest Kerx
jésner istár, ~~gaktat~~ mintha ^{ugyan} (a' Magyar írás szűrszerű meg pep
lőfésert volna ezzel ^{a' sem előt} ~~idegen~~ ^{ritábbann} ~~szó~~ ^{gogy}
mintha attól tarthattál volna, hogy ha Cicerónál, Quintusnál,
Kerxesnek istár, a' M. olvasó el nem fogja érteni betűket:
De az illetén esmezésre csak a' meg-esömöztött gyomos vágy.

Az R. egyformán hangzik a' Rétben és a' Rumorbann, 's soha sem
adott orthographiai schismára alkalmasósságot.

Az S. magyarul vastagonn, deárul vékonyan hangzik; mint sebes,
és pes, mellyet az Európai Nemzetek pesper olvasnak. Et'
meg elő Magyar vékony hangzású S-+ alaván meg-jegyzni
melléje gygy gaktat; a' elő pe pedig úgy jegyzi, a' mint az a' g.
benn alakt látnak.

C.

ELSŐ RAJZOKATJA
A' MAGYAR ORTHOGRAPHIAK.

1. RÉSZ.
A' BETŰKRŐL.

Az a' betű, mellyel a' Magyarok most élnek, éppen azot, a' mellyel Róma után Európának nevezetesebb és nagyobb része él. Nyilván mutatja ezt formájol, ha fíntén összűtöl egynel vagy két, sőt hangzását a' Magyar ajak el-változtatta is.

Ez a' Magyarra is lett Európai Alphabetum hűponhat külön, böző formájú betűkből áll, úgy mint a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z, j, v, w. Formájol miatt én egyet eggyes betűknek nevezem: littere simplices; mert vannak két, sőt betű is, a' mint alábbatt (látni fogjuk).

1. CIKKELY
Az eggyes betűk.

Az eggyes betűk közt első helyet foglalt az A; ^{a' Magyarban ugyan} (az a' hangot jegyzi, a' mellyet a' deá'ban jegyez. Mint: aranya, — alapa.

Második a' B. Ennek is meg-eggyezik a' magyar hangja a' deá' hangjával. Példa: Bab, — balbus.

~~Harmadik a' C. Mivel az a' nyelvünk az alphabetum betűi közt magyarságnak általában is mondják,~~

~~Harmadik a' C. — Ez eránt nem eggyesnek meg az I-öt, sőt minden a' betű az alphabetum betűi közt magyarságnak áll, sőt a' magyar nyelv az a' hangot mondják ugyan~~

~~Harmadik a' C. — Ez eránt minden a' betű az alphabetum betűi közt magyarságnak áll, sőt a' magyar nyelv az a' hangot mondják ugyan~~
a' mellyel a' deá' igéket mondják: cis, citra, cicor, de velle magy betűk segédelmé nélkül nem élnek. A' Régiel általában ¹⁸⁸ három hangot is meg-hasonlósítják a' deá' alfabétájárol. Jelentette ¹⁸⁴ a' Régielét:

(=) z. nélkül a' fő elejénn és középénn az a' hangot, a' melly e' deá' zérbeenn hallatják: cis, citra, cicor. Ere péld, dárat pántalan régi Írásból s Nyomtatásból hoztam: 30

De elégedjünk meg a Tinódi Sebességű*) verseinek ~~az~~ igen régi hi. adásával. Abban az értekezésben, melyet ő "Frater" Györgynek / Váradi Püspök és Cardinalis Martinusius György: / haláláról " írt, az a név, a mellyel a mostaniak Trézsei Lénárdnak írának, négyeszer fordul elő, 3 mind a négyes Cecei Lenart-nak íratott. Így írta ugyan-csak Tinódi egy más értekezésben: / Az vég Jemes várban Losonci Istvánnaac haláláról: / Bajnójának nevét 39-szer Losoncinak, és más képen csak egyszer sem. Így van a már fáz estendővel. És öbben hi. adott Grof Krinyi Miklós Szrenájában a cérna, a citrom. Így írták nevezetesen sok Familiár a magok neveiket a régi időkben, még pedig még enne a C- és Szadna elején is. / Vide Kazimír Andrá's éneke in Cryptis: /

2^{or}. Jelentette a C, ha z nélkül a fő végén állott, a k betű hangját; az én vélekedésem szerint azért tétetvén oda, mivel illetlenül látszott, hogy a fő végén hoffer nyelű betű álljon; nem különben mint nériind látszana illetlenül ha hoffer f-sel végeznénd e szót: más, kegyes. Példa erre ismét Tinódi:

"SoC chudac közül halgatoc egy chudat,
"Mint el-veftetoc az vég Jemes varat.

3^{or}. Jelentette ha melléje h, vagy l; igen ritkán z, és még ritkábbann i is tétetett, azt a hangot, melyet a mostani Jóé ts-vel feketnek meg-jegyezni; mint char, cial, vagy crak, csak Chyali, Csály. — tanáck, chek, Chyápar, chopost, azaz tanács, Cek, Csápar, Csopost. — mentre, kiner azaz mentse, kiner.

*) Elt a mine egy helyett inja ezör hatodfél száz io estendőben; világi sabbán pedig 1540ben. Verseinek első betűivel jelöztette csaknem

Látnak itt mint éltek (a' Régiel: most az ~~ell meg~~ ~~serinte,~~
~~mind,~~ hogy az újabbal példái ell meg. serinteműnk. Ezer

~~Amúgy a' C betű formájához ~~mind~~.~~

1) Z nélkül vele teljességgel nem élnek. Sőt a' Cicerót
 is Titzerónak írják, mintha attól lehetne tartani, hogy ha
 úgy írják, mint a' Romaiaknál vala szósbann, az olvasó
 so' fel. arad rajta; — Z-vel pedig inkábbára csak a' familiál
 neveiben

~~2.) Z-vel~~

1) Z nélkül teljességgel nem, Z-vel pedig inkábbára
 csak a' familiálnak ~~neveiben~~ 2 Vármegyéknek i' Helly,
 ségerek neveiben élnek. Mint: Ráóczy, Oczy,
Gapáry. Ezer a' Neveket csak az inja Rabóczy, Otyi,
Zapáry, a' ki még a' Rómái Senátorok is reteg
 Cicerónak írnak, attól félvén hogy ha Titzerónak nem
 írja, tudatlan olvasója el. arad ismévelten betűjén.

2.)

^{darabjában}
 minden ~~nevet~~. Az a' verszet, melyet „Az Szalkai mezőn való
viadalról - nak nevezett, 63, négy sorú Propheciából áll; i' ezer
 nek első sorai: Evesre zendő betűkön kezdődnek: T. I. N. O.
 D. I. I. C. A. N. T. O. S. S. E. B. E. S. T. I. E. N. D. E. I. A. K. N.
 A. G. I. S. O. M. B. A. T. N. A. K. V. A. R. A. S. A. B. A. N.
 S. E. V. R. S. E. E. S. E. N. E. V. K. E. V. T. I úgy hogy, ha a'
 verszerek elején álló első betűket össze-fogja az olvasó, azo'
 ból az értelen Sül-ki. Tinódii Lantos, Sebestián Deial

Nagy Lombardvár városában Szénné ez enélőt. ~~...~~
Só Strophája pedig ez:

Sinódi Sebessien deac Nagy fombaba
Negyven négy eszrendő el be forgásába
Nagy karachyon előtt hőre budozásba
Kincel ez nem tezie buskodgyei magaba.

Athene először Athenásnál neveztetik a Magyar Iródnál.
Így nevezte Bod Péter is a' t' együttes emereket munkájait; & ohajtani
kell hogy annak újabb ki-adója Eft. Chereuffi Nagy János Urann
erről a' hibától el-álljon. — Athens neveztetik Athenásnál,
ordát felel se adhatja. Jörögül Αθήνα, Deárdul Athene,
és így Magyarul vagy Athénének, vagy Athénának kell nevez-
tetni.

Vizum a' zük
2.) Vizum elnevezés a' Basileabeli, Tigurumbeli, -vel élnek. — Nem
mondják Romabeli, Londonbeli, Berlinbeli, hanem Rómái
Londoni, Berlini; és így jót nem mondják Gütsfibel, hanem
Gütsfi, j. mert (az ^{itt} már a' szónak utolsó betűjébe olvad.) — és
így miéket kell Basileabeli, Tigurumbeli mondanunk Kolossabeli,
Philippabeli, Galitzjabeli-t mondanunk? Jót miéket inkább Basileait
a' Bazeli, Tigurumit a' Züricchi, — Trajectumit az Utrechti,
— Bruxellait a' Brüsseli helyett?

3. Arzonban az arzon-tól jön; és így nem íródik ige jól arozomban.
4. Art accusativusa az arzun; a' genit. arzi; dat. arzant, az Euphonia
miéket annak; abl. arzól, és a' most mondottól miéket attól; —
hol vélel két magis az occupativusban az artat, az art hely-
lyett, a' Cyclonis analogiája minden analogia ellen? Ez annyira
szósba jött, hogy ^{kevesen} ~~itt~~ vele helytelenül hibásagat de
a' helytelen leg alatt ordítván kámarott szós nem engedheti az
~~illeg~~ helytelen teketi jóvá azt, a' mi a' fütnek nem edves, és a' mi
és az a' ki egő fogalommal kiptogátja mundánis illő hogy az ilyen
gyonctól gyomos betöltő ei-hányja.

5. Ha a' szól végben az n betűt, azért hogy azt reményben mondjuk szé
a' kevesekendő epebben: szélebeben, szévarában, szézánn,
szézon, székánn, szévon, meg. kell széőztetui, a' minthogy meg
is szélebe széőztetui ha széőztetui széőztetui; széőztetui lehet, miéket nem
széőztetui meg az széőztetui széőztetui is: széőztetui, széőztetui,
széőztetui. ^{hol} ~~Do~~ széőztetui a' széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui
a' széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui
~~széőztetui~~ széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui
— széőztetui a' széőztetui el. lehet széőztetui az széőztetui, mert annak
fogalmatos széőztetui széőztetui széőztetui széőztetui az széőztetui.

minden kezdésben jö elö,

6. Az e betűt röviden is lehet venni, hoggan is. Prof. Gábi, a
születet helyely, rövidet vesi. Borjók Mihály, Debreczen
és Keszkeszét hoggan az meg-ronna mondja. Így írta Zrínyi
Miklós is; leg-alább így vesi azt mindég fordúl elő minden
a Gyrenájában.

7. Az egy mindent hof reményen mondatik, az egy tal.
Dunai vidéken kívül. ^{Erdélyi} ~~Barany~~ Az Marmontel mel népük
^{Pékely} ~~halhatatlan~~ fordította ^{Pékely} Marmontel ^{népük} alá az egy ^{író}
mervén se egyikenél, se egyikenél írni, ~~egy~~ egyikenél
írta. — Vámmal példál hogy más még az el. múlté hazadban
éi g és egy y-nal írta azé Eleind. ^{Ilyen} Így íródik
mindég ~~Trinjing~~ Gyrenájában.

8. A' hoggan mondott ö és ü föl Orthographiai Schismáras
mágot. Írta azt úgy is, hogy az o és u felibe egy e és
betűt, ~~az~~ az e mellé ^{pedig} ~~zöröpan~~ egy német Comma forma va,
nást ~~fürtal~~; ~~és az felebe~~ nem is lehetett más féppen, mi
dön az ö-t és ü-t akkoriban minden úgy írta hogy az
felibe egy ~~éi et ete e betűt~~ az e betűnél az o vagy
felibe kétele által nyomtáék. — Most az e ~~fele~~ mindkét
na az o fele és u felibe ^{mindenütt meg hagyom habmáján de isfennel példjokanem éim} kéi punctumot settek, a' német
Comma a' ~~éi~~ punctum ~~közé~~ ^{három tízraság} ~~fürtal~~ ~~éi~~
~~tan~~, mert az az ö-ve ^{három tízraság} ~~fürtal~~ ~~éi~~ ~~éi~~
~~meg-bánt~~; de, ezen felül, bajor is egy ^{ö mint} ~~betűfe~~ miatt egy
haritár és felibe három kéi punctumot egy vonást, ~~tem~~
^{valamint} egy hofszú i helyett ~~ke-pedig~~ ^{előföi} ~~egy~~ magis ~~éi~~ az i betű,
^{azután pedig} ~~felibe~~ egy vonást punctumot és a' punctum felibe
imén egy vonást tenni. Ha az a' hoggan mondott, ~~éi~~
íródik ^{előföi} ~~éi~~ hogy az i betű felibe a' punctumot egyben el
hagyván ~~far~~ egy német comát ~~tefár~~, ^{nem lépé' elég} ~~éi~~
a' hofszú ö- és ü- ~~éi~~ ~~éi~~ helyébe ~~éi~~ német comát
~~éi~~ ~~éi~~ ~~éi~~ és nem írni ^{és főkkel} ~~éi~~ ~~éi~~
mint ha ^{felibe} ~~éi~~ punctumot, és a' ~~éi~~ punctum ~~éi~~ ~~éi~~
egy comát ~~éi~~ ~~éi~~? Nem lépé' a' ~~éi~~ ~~éi~~ ~~éi~~ hofszú
vonás ~~éi~~ ~~éi~~ az o vagy u felett, mintha három ~~éi~~
rab ~~éi~~ ~~éi~~ ~~éi~~ ö-ve ~~éi~~ ~~éi~~ lá' felett.

ly és ty

Ha jól iródit a reményen és mondanó ny jól iródit és per
 rini: nny, tty, és lly — jól iródit pedig az eddigi a beveté
 korán, kérem, és sendítem ^{jutok epebe hogy} olvasza az első l, n, és t be,
 töt másféle hangon olvas a második, l, n és t, az y-nal
 öfve ^{olvasd a betűtől meg-harapva olvasza, és fessint mintha}
 nem jól iródit és az ggy és sss, juthat és valakinek epebe
 hogy az első g és s betűt az második y-nal öfve
 olvasd a második g és s betűtől meg-harapva a kérem
 olvasza, minis a követendő sss-ban olvasni kell meg-
 ggyjtom — veres könyvez? Nem hasonlatos, semet
 bosszantó és kézet fárasztó és az, midőn és kérem írunk:

gygy, lyly, nyny, sss, tyy.

10. Azokban a sss-ban, hol az a nomen legyen az, akár
 verbum; ~~hol~~ a declinatio és conjugatio változásai
 reményebb hangok adnak a syllabának, és egy j betűt
~~teper indok reményezésül. Így ma és egy j betűt~~
 reményezésül. Így írom a követendőket: atya, atyja,
~~any~~ az az annya, vonja, adja, ^{hagyja} az az, mater illius
 mater illius, trahit, dat, finit. ~~non~~ nem atyja, any-
 nya, ~~vonja~~, aggyya, hagygyya vagy adja adgya,
~~hagy~~ hadgya. — Igaz nem mondom az adja, ~~vonja~~,
 hagyja, hanem aggyya, hagygyya, de ha így írom
 és efnés rá hogy az aggyya dat vel det, hagygya
 finit vagy finat. ~~de~~ Miódom van írni hadgya, nem
 holott nem mondom ~~hadon~~ in presentis indicativo
 hadom; pedig így kell írnom ha az dat adgya és,
 mert tökéletesen egy hang fordul elő mind a kétféle
^{minsen sss-ba, és a második sss-ba} sss-ban. — De ilyen homályosságban mindezzel szabadfoga
 van az e felvétel, a mi leg jobbnak ível, a mi leg jobbnak in-
 rább tetjük.

